

Sēlijas identitāti meklējot: amatniecības paraugi LEBM krājumā

Gundega Skagale, Mg.hist., Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja Krājuma nodaļas krājuma glabātāja

Viens no vietas identitātes veidotājiem, kas izceļ lokālas iezīmes, tehnikas un to pielietojumu praksē, ir amatniecība. Sēlijas iedzīvotāji atzīst, ka viņiem raksturīgais ir

BDM 37507, bļoda, podnieks Miķēns, 1930.gadi

BDM 37556, naktspods, Juris Serafinovičs, 1940.gadi

Aknīstes podnieki

BDM 37492, piena pods, Jāzeps Buikis, 1920-30.gadi

BDM 37523, pods, Jāzeps Šinkūns, 1920.gadi

BDM 37555, pods, Jānis Serafinovičs, 1930.gadi

kokgriešana, keramika, adīšana, aušana. Kādu stāstu par Sēliju un tās iedzīvotājiem stāsta lietiskie priekšmeti? Vai tiem ir pazīmes, kas raksturīgas tikai Sēlijas vēsturiskajai zemei? Kas veido sēļu identitāti? Izvērtēt Latvijas

Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja (LEBM) krājumu šajā kontekstā ir īpaši aktuāli, ņemot vērā topošās Sēlijas sētas ekspozīciju.

LEBM krājumā pirmie Sēlijas priekšmeti, kopskaitā 16, iegūti etnogrāfu ekspedīcijā 1952.gadā toreizējos Aknīstes un Neretas rajonos. Atsevišķi amatniecības paraugi iegūti reizē ar Bornes baznīcas eksponātēku 1937.gadā, piemēram, ērgelnieka soliņš.

Iecerētās Sēlijas sētas ekspozīcijas vajadzībām muzeja speciālisti mērķtiecīgi vākuši priekšmetus kopš 1960.gada, piemēram, Ķiermeļu rija Mazzalves pagastā iegādāta kopā ar tajā izmantotajiem priekšmetiem –, mēbelēm, darba rīkiem, lauksaimniecības tehniku.

Materiālās kultūras un dzīvesveida raksturošanai Sēlijā darinātie vai lietotie priekšmeti muzeja krājumā identificēti 1115, tajā skaitā pēdējos gados Sēlijas ekspedīcijās krājums papildināts ar 112 priekšmetiem. Visbagātīgāk priekšmeti – 165 – iegūti Mazzalves pagastā, no kurienes uz muzeju pārvesta topošā eksponāteka rija Ķiermeļi, nedaudz mazāk priekšmetu – 112 – ir no Aknīstes un – 105 – Rubenes pagastiem. Sešdesmit gadu laikā bijušas teju 20 dažāda apjoma LEBM etnogrāfu un krājuma glabātāju zinātniskās ekspedīcijas uz Sēliju. Jaunākās 2024.gadā ar Sēlijas vēsturiskās zemes kultūras programmas atbalstu.

Ekspedīcijas dalībnieki lielāku uzmanību pievērsuši atsevišķām priekšmetu grupām – tekstilijām, keramikai, salmu, klūgu un skalu pinumiem, sprēslicām, mēbelēm, arī mūzikas instrumentiem. Visticamāk šī izvēle bija saistīta ar etnogrāfu pētniecības tēmām. Saglabātās Sēlijas lietiskās liecības lielākoties datējamas ar 19.gs. beigām, 20.gs. sākumu.

